

De tien bomen van..... *Johan Mullenders* *Stamtekeningen*

In deze serie boomwandelingen worden telkens 10 bomen beschreven. Welke 10, is aan de schrijver. Dit mag een persoonlijke voorkeur zijn of te maken hebben met een bepaald thema zoals kleur, bloei, vorm, bladhoudend, omvang.....enz. Enige voorwaarde is dat de bomen te vinden zijn in het arboretum.

Mocht u ook zo'n wandeling willen beschrijven, laat het ons weten.

Stamtekeningen

Mijn 10 bomen hebben allemaal een bijzondere stamtekening. Zonder takken, bladeren of bloemen zou u deze bomen zo kunnen herkennen puur door goed naar de stam te kijken. In het algemeen geldt dat hoe dikker de boom hoe kenmerkender de stamtekening, maar soms is bij jonge bomen al goed de typische stamkleur of tekening te zien.

Deze boomwandeling beschrijft de volgende bomen:

Quercus suber	-	Kurkeik
Phellodendron amurense	-	Amur kurkboom
Pterocarya fraxinifolia	-	\Vleugelnoot
Platanus x hispanica	-	Plataan
Xantoxylum simulans	-	Kiespijnboom
Acer griseum	-	Esdoorn
Prunus avium	-	Zoete kers
Stewartia monodelpha	-	Stewartia
Zelkova serrata	-	Zelkova (Japanse iep)
Betula pendula	-	Berk

Ingang Kruislaan

MUSEUMTUIN

VAK 6
VAK 4

VAK 2

VAK 11

VAK 13

VAK 26

VAK 71

1- *Quercus suber*

- Kurkeik

Een klein boompje weliswaar maar zeker de moeite waard om te vermelden in deze boomwandeling. De wintergroene eik (hoewel, het eerste jaar na aanplant viel in de winter al het blad er af!) komt van oorsprong uit het Middellandse Zeegebied maar kan hier ook uitstekend aarden. Hoewel een flinke vorstperiode de boom aardig kan toetakelen soms met de dood tot gevolg. Maar hoe ouder de boom wordt des te groter wordt zijn pantser. De grove bast wordt in kurkplantages om de 7 jaar van de boom afgehaald om te worden verwerkt tot kurkproducten. Mede door de komst van plastic wordt dit overigens steeds minder gedaan. De kurkeik kan het hele jaar door bloeien en daardoor zijn de eikels ook het hele jaar door te zien. De kleine getande blaadjes lijken totaal niet op de bij ons inheemse zomereik met zijn kenmerkende ronde lobben.

2- *Phellodendron amurense*

- Amur kurkboom

Op vak 2 staat een Amukurkboom. Het is tevens het enige exemplaar van deze soort in ons arboretum. De boom komt van origine uit China, Mantsjoerije, Mogolië, Korea. In 1863 is deze boom via Rusland verder Europa ingebracht. De Nederlandse naam dankt de boom aan de rivier de Amur die deels de grens vormt tussen China en Rusland.

De bloemen van deze boom verschijnen in geel/groene trossen in mei-juni. Het blad is geveerd, dat wil zeggen dat er meerdere blaadjes aan een bladsteel zitten.

De schors van deze boom heeft een prachtige tekening. De schors is kurkachtig en naarmate de boom ouder wordt zijn de groeven beter zichtbaar. Bij dit exemplaar is de typerende tekening al goed te zien.

3- *Pterocarya fraxinifolia*

- Vleugelnoot

De vleugelnoot is in Amsterdamse parken en plantsoenen rijk vertegenwoordigd. Als de boom in blad staat of de kenmerkende gevleugelde zaden laat zien is de boom makkelijk herkenbaar. Maar deze wandeling richt zich op de stam en die is net zo karakteristiek, vooral bij dikke bomen. Aan de stam van vleugelnooten zien we ook heel vaak stamopslag, jonge loten die vanuit de stam met veel kracht onhoog schieten. Vooral na een flinke snoeibeurt is dit het geval. Ook vanuit de wortels komen vaak jonge scheuten de grond uit. In vaktermen spreken we dan ook van 'lopende' bomen.

De sterk en diep gegroefde stam bezit vele diepe kieren en holtes. Hier bevinden zich vele insecten waar de vogels in het arboretum zich tegoed aan doen. U kunt zich voorstellen dat vogels liever rondwalen op de stam van een vleugelnoot dan op de gladde stam van bv een beuk.

4-Platanus x hispanica - Plataan

De plataan is een algemeen voorkomende boom in Nederland. In vele steden is de boom aangeplant vanwege zijn aanpassingsvermogen in de stad. De plataan is een duidelijk herkenbare boom vanwege zijn groen gele bast dat soms in grote platen loslaat. De jonge schors daarachter is lichtgeel en de oude schors is groen. Het handvormige blad wordt soms verward met het blad van de esdoorn dat daar sterk op lijkt. Sommige mensen noemen de plataan de `bitterballenboom` vanwege de zaaddozen die als balletje lang aan de boom blijft hangen totdat deze in pluïsjes uit elkaar valt.

De plataan is bij uitstek een geschikte boom om te snoeien in welke vorm dan ook. Zo ontstaan bv dak- en bolplatanen. Platanen kunnen makkelijk een paar honderd jaar oud worden.

5-Xanthoxylum simulans - Kiespijnboom

Een zeldzame boom die u niet gauw elders treft is de kiespijnboom. Meteen maar even de naam verklaren want ik hoor u denken.....

Volgens oude verhalen kauwden indianen op de bast of zaden om kiespijn en andere klachten te verdrijven. Zelf heb ik een paar keer op de zaden gekauwd en er ontstaat al gauw een tintelende, nare smaak waardoor je het eerste uur geneigd ben om veel te spugen. Maar terug naar de stam. U ziet, met name aan de onderkant vele stompe doornen. Bovenin de struik zijn de doornen nog erg prikkerig maar naarmate ze ouder worden, worden ze stomp. Dit geeft de boom zijn karakteristieke uiterlijk.

Van zijn soortgenoot, de Xanthoxylum piperitum worden de zaden gebruikt in de Oosterse keuken.

6-Acer griseum - Esdoorn

Een kleine boom die zelden een grotere hoogte bereikt dan 10 meter. De grootste sierwaarde van deze boom is de kaneelkleurige, afschilferende bast. De vellen hangen er aan en als je niet beter weet zou je denken dat de boom flink beschadigd is. Ook de bladeren zijn enigszins afwijkend van de andere esdoorns vanwege het feit dat ze bij deze soort drie-talig zijn ipv handvormig. Kenners beweren dat dit één van de mooiste van alle esdoorn soorten is.

7-Prunus avium - Zoete kers

De bast van vele prunus soorten kenmerkt zich door de kleine huidmondjes op de stam, de zogeheten lenticellen. Via deze huidmondjes vindt uitwisseling van gassen plaats. Bij de Prunus ziet u deze huidmondjes dwars op de stamrichting. Bij andere soorten kunnen deze lenticellen ook in de lengte richting staan. Rondom deze huidmondjes ontstaan vaak kurkcellen. Ook onze appels hebben lenticellen maar die zijn maar heel klein.

De prunus is behalve de soms zeer uitbundige bloei in het voorjaar, het hele jaar het bekijken waard als u enige aandacht schenkt aan de stam.

8-Stewartia monodelpha - Stewartia

De Stewartia is een vrij onbekend geslacht. Behalve in botanische tuinen en arboreta zult u de boom niet vaak tegenkomen en dat is jammer. De sierwaarde is groot zowel bloem als bast. Net als bij de plataan krijgt de Stewartia verschillend gekleurde platen op de stam. De boom komt van origine uit Japan en Korea. De uitbundige bloei bestaat uit vele witte bloemen met gele stampers. Ook de gekrulde zaddozen zijn heel decoratief. Al met al het aanplanten waard. Maar pas op voor strenge vorst in de jonge jaren

9-Zelkova serrata - Zelkova (Japanse iep)

De Zelkova komt uit de familie van de iepen. De grijsachtige bast vormt net als bij plataan en Stewartia platen die afvallen waardoor een gekleurd patroon ontstaat. Bij deze boom is dit helaas nog niet zo goed te zien. Voor de bloemen hoef je geen Zelkova aan te planten want die zijn onbetekenend als sierwaarde. Ze vallen nauwelijks op. De bladranden zijn net al bij de iep gekarteld. Deze boom behoort tot een van mijn favoriete uit het park. In 1998 stond deze boom midden op een grafvak dat geruimd moest worden. Met veel kunst en vliegwerk hebben we de boom uitgegraven en naar deze plek getransporteerd. En zoals u ziet is het een prachtige boom geworden.

10-Betula pendula - Berk

Een boom die door de meeste mensen makkelijk te herkennen is is de berk. Vanwege zijn karakteristieke witte stam onderscheidt hij zich makkelijk van andere soorten. Maar pas op! Er zijn ook berken met bruine, paarse, oranje en bijna zwarte stamkleuren. De ruwe berk komt van origine in Nederland voor, het is dus een inheemse boom. De foto hiernaast laat een afbeelding zien van de papierberk die op grafvak 9 staat. De boom in deze wandeling staat in de Museum tuin en is de overbekende ruwe berk. De tweede naam 'pendula' verwijst naar de hangende takken. Oudere berken worden onder aan de stam erg grof en ruw. Een berk heeft op de stam ook lenticellen zoals al eerder beschreven bij de Prunus.

